

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het kader voor de uitvoering van het risicomanagement en de bepaling van het weerstandsvermogen worden gevormd door de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen die door de gemeenteraad op 3 december 2013 is vastgesteld. Deze paragraaf geeft aan op welke wijze het risicomanagement wordt uitgevoerd, welke risico's zijn geïdentificeerd en of ons weerstandsvermogen toereikend is.

Risicomanagement

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis daarvan maatregelen te nemen en te evalueren. Daarbij ligt het accent op de financiële risico's, personele en organisatorische risico's, grondexploitatie- en risico's van deelnemingen en verbonden partijen.

De genoemde nota beoogt het risicomanagement meer op een systematische manier uit te voeren met een breed bereik. Daarbij gaat het ook om juridische risico's, maatschappelijke risico's, politieke risico's (imago), technische risico's en risico's in het sociaal domein. Risicomanagement beschouwen we hierbij niet als een doel op zich. Omdat we meer inzicht hebben in de risico's kunnen we ons weerstandsvermogen beter bepalen. Het weerstandsvermogen speelt een belangrijke rol bij de bepaling van ons financieel perspectief.

Om ook in de toekomst een financieel gezonde gemeente te blijven gaan we verstandig en verantwoord om met risico's. Risico's zijn onlosmakelijk verbonden met de uitvoering van bedrijfsprocessen en kunnen nooit helemaal worden uitgesloten. We willen ons bewust zijn van de risico's die we lopen en van de beheersingsmaatregelen die we kunnen nemen. Bij de beheersing van de risico's hanteren wij als beleidslijn dat er sprake moet zijn van een evenwicht tussen praktische uitvoerbaarheid en effectiviteit en kosten (efficiency) van een maatregel. Wij streven na om geen onnodige risico's te lopen en, mits financieel verantwoord, zoveel mogelijk risico's af te dekken door verzekeringen. Wij hebben verzekeringen afgesloten voor aansprakelijkstelling door derden, schade aan opstallen en tegen fraude. Risico's die niet worden afgedekt door een verzekering of een voorziening moeten kunnen worden opgevangen door de beschikbare weerstandscapaciteit. De definitie van een risico luidt als volgt: De kans op het optreden van een gebeurtenis die zowel negatieve als positieve gevolgen voor de gemeente kan hebben, waarvan de omvang thans onbekend is, maar substantieel kan zijn. Voor het opnemen van een risico hanteren we een ondergrens van € 100.000.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen:

De beschikbare weerstandscapaciteit;

de middelen waarover de gemeente kan beschikken om onverwachte en substantiële kosten te dekken;

En:

De financieel gekwantificeerde risico's;

het totaal van de financieel gekwantificeerde risico's die de gemeente loopt ondanks de beheersmaatregelen;

De benodigde weerstandscapaciteit.

De verhouding wordt uitgedrukt in een ratio. Voor de waardering daarvan gebruiken we de hieronder gepresenteerde waarderingstabel die opgenomen is in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen.

Ratio benodigde weerstandscapaciteit

Ratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In het bestaan van Neder-Betuwe ontwikkelt de ratio zich positief. Ca. 10 jaar geleden was de ratio nog 0,6 en waren we art. 12 gemeente. Daarna is een stijgende lijn ingezet en komen we in deze begroting uit op een ratio van 1,3 met ingang van 1 januari 2018 oplopend tot 2,1 aan het eind van de planperiode, eind 2021. Deze ratio wordt hierna onderbouwd. Uitgangspunt voor deze raadsperiode is dat we jaarlijks minimaal een ratio van 1.0 bereiken.

Kengetallen

In deze risicoparagraaf zijn verder een aantal financiële kengetallen opgenomen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente. Deze kengetallen zijn met ingang van de jaarstukken 2015 opgenomen op grond van een wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Aan het eind van deze paragraaf zijn deze vermeld met een toelichting op de betekenis en de berekening ervan. De uitkomst duidt op een groei naar een gezonde financiële positie.

Actueel overzicht van de berekening van de weerstandscapaciteit, de financiële risico's, het weerstandsvermogen en de weerstandsratio.

Berekening van de weerstandscapaciteit, de financiële risico's, het weerstandsvermogen en de weerstandsratio					
Weerstandscapaciteit	Stand per 31-12-2017	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020	Stand per 31-12-2021
Reserves:					
Algemene reserve (inclusief € 255.000 Winkelconcentratie Kesteren)	-10.012.109	-9.827.109	-9.827.109	-9.827.109	-9.827.109
Reserve grondexploitatie	-1.735.657	-1.735.657	-1.735.657	-1.735.657	-1.735.657
Reserve drie decentralisaties	-724.388	-724.388	-724.388	-724.388	-724.388
Reserve precariobelasting	-2.551.666	-2.998.545	-3.482.947	-3.967.349	-4.451.751
Subtotaal - Reserves	-15.023.820	-15.285.699	-15.770.101	-16.254.503	-16.738.905
Heffingen:					
OZB x)	0	0	0	0	0
Leges en andere heffingen x)	0	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0	0
Onvoorzien:					
Onvoorzien algemeen	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000
Saldo onvoorzien	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000
Jaarrekeningresultaat:					
Verwachte storting/onttrekking jaarrekeningresultaat T-1	0	-625.000	-477.000	-860.000	-858.000
Verwacht cumulerend effect voorgaande jaren	0	0	-625.000	-1.102.000	-1.962.000
Saldo jaarrekeningresultaat	0	-625.000	-1.102.000	-1.962.000	-2.820.000
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	-15.209.820	-16.096.699	-17.058.101	-18.402.503	-19.744.905
Financiële risico's	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal risico's	11.911.000	9.314.000	9.314.000	9.314.000	9.314.000
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	-15.209.820	-16.096.699	-17.058.101	-18.402.503	-19.744.905
Saldo weerstandsvermogen (weerstandscapaciteit minus risico's)	-3.298.820	-6.782.699	-7.744.101	-9.088.503	-10.430.905
Weerstandsratio	1,3	1,7	1,8	2,0	2,1
	Ruim	Ruim	Ruim	Ruim	Ruim
	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Toelichting mutaties in reserves t.b.v. weerstandscapaciteit:	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve eenmalige onttrekking i.v.m. doorgeschoven werken 2016	306.000	0	0	0	0
Algemene reserve toevoeging resultaat jaarstukken 2016	-1.406.467	0	0	0	0
Algemene reserve onttrekking capaciteitsbehoefte team Financien	115.000	115.000	0	0	0
Algemene reserve onttrekking incidentele uitgaven kadernota 2018	0	70.000	0	0	0
Bestemmingsreserve drie decentralisaties toevoeging jaarstukken 2016	-579.000	0	0	0	0
Bestemmingsreserve drie decentralisaties onttrekking capaciteitsbehoefte Sociaal Domein	400.520	0	0	0	0
Bestemmingsreserve drie decentralisaties onttrekking Veilig Thuis	46.092	0	0	0	0
Bestemmingsreserve drie decentralisaties onttrekking beleidsplan Wmo en Jeugd	100.000	0	0	0	0
Reserve precariobelasting eenmalige onttrekking reserve ter dekking incidentele lasten 2017	362.570	37.523	0	0	0
Reserve precariobelasting toevoeging jaarlijkse opbrengst	-484.402	-484.402	-484.402	-484.402	-484.402
Totaal mutaties	-1.139.687	-261.879	-484.402	-484.402	-484.402

Overzicht van risico's gelijk of groter dan € 100.000

Overzicht van risico's gelijk of groter dan € 100.000	Begroting 2017	Jaarstukken 2016	Begroting 2018	Verschil B2018 - J2016	Risicoscore
Grondexploitatie:					
1. Algemene risico's grondexploitatie	529.000	351.000	416.000	65.000	Hoog
2. Specifieke risico's grondexploitatie	1.645.000	1.385.000	1.385.000	0	Hoog
				0	
Verbonden partijen:					
3. Risico's verbonden partijen	6.921.000	6.221.000	4.935.000	-1.286.000	Hoog
				0	
Openende regelingen:					
4. Uitvoering 3 Decentralisaties	630.000	653.000	525.000	-128.000	Hoog
				0	
Overige risico's:					
5. Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)	925.000	966.000	966.000	0	Hoog
6. Bodemsanering overdracht woonwagencentra	200.000	200.000	200.000	0	Hoog
7. Ontwikkelingen gemeentefonds	180.000	183.000	191.000	8.000	Hoog
8. Invoering Vpb	100.000	100.000	0	-100.000	Hoog
9. Precariobelasting kabels en leidingen	443.000	443.000	443.000	0	Hoog
10. Overige risico's < € 100.000	338.000	338.000	253.000	-85.000	Midden
Totaal risico's	11.911.000	10.840.000	9.314.000	-1.526.000	

Toelichting:

Grondexploitaties

1. Algemene risico's grondexploitaties

Grondexploitaties kennen algemene en specifieke risico's. De algemene risico's bestaan onder andere uit rentestijgingen, stijging van het inflatiecijfer, aanbestedingsrisico's, marktontwikkelingen en vertragingen in de planvorming of in de gronduitgifte. Voor de dekking van algemene, niet gespecificeerde risico's die met de huidige exploitaties gelopen worden is een risico inschatting opgenomen van € 416.000. Deze inschatting is gebaseerd op 10% van de stand van de boekwaarden per 31 december 2016 van de in exploitatie genomen gronden (BIE grexen, BIE initiatieven) en het risico van overige projecten. Voor een verdere specificatie van de boekwaarden verwijzen wij u naar het overzicht "actuele prognose van de verwachte resultaten diverse grondcomplexen" zoals opgenomen is in paragraaf 6 "Grondbeleid". De verwachte winsten uit de grondexploitaties zijn voorzichtigheidshave niet meegenomen bij de bepaling van het weerstandsvermogen. Voor 2017 is de verwachte winst geraamd op € 1.432.000.

2. Specifieke risico's grondexploitaties

De hier genoemde risico's sluiten aan op de informatie in paragraaf 6. Grondbeleid

Bouwgrond in exploitatie (BIE).

Het gaat hier om een specifiek risico binnen het project Herenland te Opheusden. De risico-inschatting bedraagt € 435.000.

Bouwgrond in exploitatie - Initiatieven (BIE -Initiatieven)

Bij de opgenomen risicobepaling voor exploitatieovereenkomsten met derden is rekening gehouden met de mogelijkheid dat een exploitatieovereenkomst met derden niet tot stand komt of niet kan worden afgesloten.

◆ Broedershof in Echteld	€ 20.000
◆ Agro Business Centre	€ 930.000
◆ Totaal:	€ 950.000

Agro Business Centre

In 2014 is besloten tot de realisatie van het Agro Business Centre. De voorinvestering voor de ontwikkeling van het gebied (plankosten, ontsluiting, riolering, rente) ad € 3.100.000 wordt uiteindelijk op de grondeigenaren die het gebied tot ontwikkeling brengen verhaald. Er is een risico dat de kosten hoger uitvallen dan verwacht. Dit risico wordt beperkt doordat er verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd om elementen die onverwachte kosten met zich mee kunnen brengen in beeld te brengen (archeologie, bodemkwaliteit). Daarnaast is er een risico dat niet het volledige gebied tot ontwikkeling komt, waardoor er geen volledig kostenverhaal plaatsvindt. Op dat moment blijft de gemeente met kosten zitten. De risico-inschatting is 30% ad € 930.000.

Verbonden partijen

Overzicht Risico Inschatting Verbonden partijen				
Nr:	Naam partij		Bijdrage per Jaar	Risicoinschatting
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	GR	1.512.666	22.000
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)	GR	1.070.701	65.000
3	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland	GR	158.298	
4	AVRI	GR	0	148.000
5	Omgevingsdienst Rivierenland	GR	1.297.058	
6	Regionaal archief Rivierenland	GR	232.822	
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	GR	0	
8/9	WSW (Werkzaam Rivierenland)	GR	199.000	
10	Industrieschap Medel	GR	0	
11	Casterhoven	PPS	0	4.700.000
12	Waterbedrijf Vitens N.V.	Venn	0	
13	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Venn	0	
	Totaal		4.470.545	4.935.000

3. Risico's verbonden partijen

De gemeente heeft te maken met verbonden partijen zoals de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen. Daarnaast zijn er externe partijen, waarbij de gemeente via het aandelenbezit risico's kan lopen. Bij laatstgenoemde partijen gaat het om fluctuaties in de waarde van de aandelen of het dividend. Bij risico's van een verbonden partij gaat het in hoofdzaak om financiële en bestuurlijke risico's die mede verband houden met de structuur, organisatie en bedrijfsvoering van een verbonden partij. Het risico is per verbonden partij bepaald met inachtneming van het beleid dat de gemeenschappelijke regeling zelf voert op het gebied van weerstandsvermogen en risicomangement. De gemeenschappelijke regeling behoort zelf risicomangement gestalte te geven en de eigen risico's voldoende af te dekken. Als dat niet het geval is dan dienen de gemeenten het niet afgedekte deel te compenseren. De uitkomst is in de paragraaf verbonden partijen per gemeenschappelijke regeling vermeld. Uit de tabel blijkt dat bij een drietal gemeenschappelijke regelingen het nodig is dat de gemeente een deel van de risico's afdekt. Via de zienswijzen die worden ingediend op de begrotingen en jaarverslagen worden de betreffende gemeenschappelijke regelingen dringend verzocht de weerstandscapaciteit op voldoende hoogte te brengen. De risico's m.b.t. Industrieschap Medel en Casterhoven worden hierna afzonderlijk toegelicht.

1. Industrieschap Medel

Voor het totale project Medel hebben wij in deze begroting geen risico opgenomen. Uit de actuele door het industrieschap Medel opgetelde risicoanalyse blijkt dat het (geprognostiseerde) positieve resultaat uit de grondexploitatie tot op heden groter is dan de benodigde risicoreservering.

2. Casterhoven

Voor het project Casterhoven is bestedingsruimte gefaciliteerd van in totaal € 22 miljoen. Voor de financieringslasten (rente en aflossing) staat de gemeente garant. Eind 2015 is de grondexploitatie geactualiseerd. Op basis van het berekende worst case scenario van de uitvoering van de GREX en een kans van 100% wordt een risico berekend van € 4,1 mln. De GREX heeft een looptijd van 3 jaar. Gelet op de looptijd van het project van 20 jaar worden de risico's vooralsnog hoger geschat en wordt uitgegaan van een gefaseerde groei in 5 jaar naar het genoemde niveau ad. 4,1 mln. 'De risico inschatting bedroeg in 2014 € 7.500.000 en was gebaseerd op een derde deel van de genoemde garantstelling ad € 22 miljoen. Vanaf 2015 wordt jaarlijks toebeoordeld of het verantwoord is de volgende stap te nemen. Door het gunstig economisch tij en de daarmee gepaard gaande toenemende vraag ontwikkelt het project zich positief en neemt het risico af. Voor de begroting 2018 wordt uitgegaan van een verlaging met € 700.000, er van uit gaande dat ook in 2017 de gefaseerde verlaging kan worden toegepast. Per saldo dus een daling van het risicobedrag met € 1.400.000 ten opzichte van de jaarstukken 2016'.

Openeindregelingen

3. 3D (Jeugd, Wmo en Participatie)

Het budget voor de 3 decentralisaties bedraagt € 15.100.000 voor 2018 (Programma 5). Tot nu toe werd een algemeen risico bepaald van 10% van het bedrag dat hiervoor werd ontvangen via de algemene uitkering omdat de risico's nog onvoldoende konden worden gekwantificeerd. Inmiddels is duidelijk geworden dat het onderdeel Jeugdzorg een forse overschrijding laat zien van ca. € 500.000 die zonder maatregelen een structureel karakter krijgt. Onlangs is de raad hierover geïnformeerd waarbij maatregelen in het vooruitzicht zijn gesteld om dit dreigende structurele tekort om te zetten in een structureel overschot. Of de maatregelen het beoogde effect zullen hebben is nog niet met zekerheid vast te stellen. Daarom wordt een risico opgenomen dat uitgaat van de schatting dat in de eerste drie jaren deze overschrijding niet volledig kan worden voorkomen. Uitgegaan wordt van een risico van € 500.000 in 2018, € 350.000 in 2019 en € 200.000 in 2020 met een kansfactor van 50%. Dit betekent een risico van € 250.000, € 175.000 en € 100.000, in totaal € 525.000. Het risico wat betreft Wmo en Uitvoering participatiewet wordt op basis van de uitkomsten tot nu toe en gelet op de groei van de economie en werkgelegenheid dermate laag geschat dat hiervoor geen bedrag wordt opgenomen. De reserve 3D bedraagt thans € 724.000. Hierbij is nog geen rekening houden met het verwachte tekort over 2017. In principe is geen risicoreservering nodig als er een bestemmingsreserve aanwezig is. In dit geval is de risico-inschatting wel opgenomen om te kunnen bepalen of de hoogte van de bestemmingsreserve toereikend is.

Overige risico's

4. Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)

Het gaat hier om specifieke risico's zoals wachtgeld en pensioenen van politieke ambtsdragers, en ontslag (bv. van werk naar werktrajecten), WW en ZW uitkeringen van medewerkers. Door een toenemende complexiteit en noodzakelijke kennis en vaardigheden neemt de afhankelijkheid en daardoor de kwetsbaarheid aanzienlijk toe (onjuist menselijk handelen, brand, hardware storingen/servercrash, virussen, hackers enz.). Gaan er zaken fout in de bedrijfsvoering, dan komt het realiseren van onze doelstellingen in gevaar. Tevens kan dit tot financiële, juridische en politiek-bestuurlijke risico's leiden. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken zijn diverse beheersmaatregelen getroffen op het terrein van informatiebeveiliging, back-up, uitwijkfaciliteiten en verzekeringen. Voor deze risico's hebben wij een inschatting gemaakt van € 900.000 (10% van de totale personeels- en bestuurskosten in 2018).

5. Bodemsanering, overdracht c.q. groot onderhoud woonwagencentra

In 2016 en 2017 werden tussen de gemeente Neder-Betuwe, bewoners en de woningcorporatie SWB besprekingen gevoerd over de woonwagendstandplaatsen. De uitkomst van de besprekingen kan zijn dat woonwagendstandplaatsen wordt overgedragen aan woningcorporatie SWB. Uit uitgevoerde bodemonderzoeken blijkt dat er sprake is van ernstige bodemverontreiniging. Hiervoor blijft de gemeente verantwoordelijk. Ter dekking van mogelijke saneringskosten is een risicobedrag opgenomen van € 200.000.

6. Ontwikkeling gemeentefonds

De uitkeringen uit het Gemeentefonds kunnen sterk fluctueren is de ervaring. Om deze te kunnen opvangen is een risicobedrag van € 191.000 opgenomen (1% van de algemene uitkering + doeluitkeringen).

7. Invoering Vennootschapsbelasting (VPB)

Per 1 januari jl. is de Vennootschapsbelasting ook van toepassing voor overheidsbedrijven. Tot nu toe was hiervoor € 100.000 als risico opgenomen omdat de consequenties van invoering niet goed konden worden ingeschat. Inmiddels is voor 2016 een voorlopige aangifte gedaan voor een bedrag van ruim € 24.000. Hiervoor is door de belastingdienst een voorlopige aanslag opgelegd. Het beleid is om mogelijk te betalen vennootschapsbelasting in grondexploitaties te verwerken waardoor het nadelig effect op de financiële positie van de gemeente zoveel mogelijk wordt beperkt. In verband hiermee is geen risico meer opgenomen.

8. Precariobelasting € 443.000

Over 2014 is naar aanleiding van een uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam een naheffingsaanslag precariobelasting ad. 887.000 opgelegd over 2014 over het elektriciteitsnetwerk. Voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen. Daarin wordt een terugbetalingsrisico genoemd. Dit risico is geschat op 50% of € 443.000.

9. Risico's kleiner dan € 100.000

Omschrijving risico	Risicoreservering	Risicoscore
Voor de onzekerheid dat de aansluiting N323/A15 niet binnen de daarvoor ontvangen middelen kan worden gerealiseerd is een risicoreservering opgenomen. Er wordt uitgegaan van een verwacht tekort van afgerond € 84.000. Voor dit verwachte tekort hebben wij een risicoreservering opgenomen van 50%	42.000	Midden
Voor eventuele rente ontwikkelingen	50.000	Midden
Voor het niet realiseren van onze geraamde leges omgevingsvergunningen	50.000	Laag
Voor eventuele extra bijdrage voor het leerlingvervoer (open einde regeling) 10% budget	60.000	Midden
Organiseren raadgevend referendum op grond van de Wet Raadgevend referendum	31.000	Midden
uitvoering bommenregeling, mogelijke ruimingskosten	20.000	Laag
Totaal	253.000	

Overzicht kengetallen

Het betreft de volgende kengetallen, voor 2018 gebaseerd op de fictieve balans met ingang van 1-1-2018. In kleur is de norm aangegeven die geadviseerd wordt door de provincie en die afgeleid is van landelijke normeringen.

Groen : Voldoende, Oranje: Matig, Rood : Onvoldoende

Begroting 2018 en meerjarenraming 2019-2021	Signaleringswaarden Provincie			Verloop kengetallen						
	minst risico	neutraal	meest risico	Rek.2015	Rek.2016	Begr.2017	Begr.2018	Begr.2019	Begr.2020	Begr.2021
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%	56%	36%	62%	62%	69%	65%	65%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%	54%	34%	59%	59%	67%	62%	63%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%	32%	39%	32%	33%	32%	34%	35%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%	8%	3%	9%	5%	5%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0	<0%	-0,1%	7,0%	-0,1%	0,3%	1,0%	1,8%	1,8%
Belastingcapaciteit				115%	115%	117%	119%	119%	118%	117%

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Het kengetal "netto schuldquote", ook wel "netto-schuld" als aandeel van onze baten, zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeente. Het geeft aan of er investeringsruimte is of niet. Ook zegt de netto-schuldquote wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto-schuldquote geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge schuld kan echter ook worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan instellingen die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Bij Neder-Betuwe betreft dit een aantal leningen aan dorpshuizen. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Norm:

De VNG en de Provincie Gelderland geven aan dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (< 100%) dit als voldoende wordt beschouwd en boven de 130% als onvoldoende. Daartussen is de netto-schuldquote matig te noemen. Neder-Betuwe heeft een netto-schuldquote van 62 voor het jaar 2018 en dat valt in de categorie "minst risico".

Solvabiliteitsratio

De "solvabiliteitsratio" geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe gezonder de gemeente.

Norm:

De Provincie Gelderland geeft aan dat wanneer 50% van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, dan valt de gemeente in de categorie "minst risico". Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 20%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig en wordt dit aangeduid als "meest risico" Neder-Betuwe heeft een solvabiliteitsratio voor 2018 tot en met 2021 van 33% oplopend naar 35% deze wordt daarom als "neutraal" beoordeeld.

Grondexploitatie

Het kengetal "grondexploitatie" geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer een gemeente grond tegen de veel lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, loopt ze veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht en de vraag naar woningen is gestagneerd.

Norm:

Geen. De Provincie Gelderland geeft aan dat het bepalen van een norm voor het kengetal "grondexploitatie" lastig is. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk nog niets over de relatie tussen de vraag en aanbod van woningbouw dan wel m2-bedrijventerrein. Maatwerk is hiervoor van toepassing. Dat wil onder andere zeggen: hoeveel woningen of m2-bedrijventerrein zijn gepland, het type en op welke plek? Daarnaast is het van wezenlijk belang wat de te verwachten vraag zal zijn. Dit vergt meer onderzoek dan naar voren komt in het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft wel weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld dient namelijk terugverdiend worden. Om deze reden is er geen norm verbonden aan het kengetal grondexploitatie. Dit kengetal neemt de komende jaren af in verband met afwikkelingen van diverse grondposities.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Als gevolg van de bezuinigingsmaatregelen en het behoedzame begrotingsbeleid ontwikkelt het saldo van de structurele baten en lasten zich positief.

Norm:

Om voor de categorie "minst risico" in aanmerking te komen dient dit percentage hoger te zijn dan nul. De Provincie Gelderland stelt als norm dit kengetal 0,6% voor alle Gelderse gemeenten. Een gemeente zou in de begroting 0,6% aan ruimte moeten ramen om structurele tegenvallers op te kunnen vangen. Volgens de berekening groeit de structurele exploitatieruimte van 0,3% in 2018 naar 1,8 in 2021%.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is deze gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). De definitie van het kengetal is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage: Neder-Betuwe komt voor 2017 uit op een belastingdruk van € 848. Tegenover het landelijk gemiddelde voor 2016 van € 723, betekent dit een norm van € 117% of anders gezegd De belastingdruk in Neder-Betuwe is 17% hoger dan het landelijke gemiddelde. Ondanks de doorgevoerde OZB verlaging laat de prognose de komende jaren geen daling zien maar blijft op 17% boven het landelijk gemiddelde. Dit wordt veroorzaakt door de tarief toename van de afvalstoffenheffing voor de komende jaren.

Norm:

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onvoldoende wil dus in dit verband zeggen dat Neder-Betuwe een hogere belastingdruk kent dan gemiddeld en niet of nauwelijks ruimte heeft om tegenvallers via belastingheffing op te vangen.

Beoordeling kengetallen

Onze financieringspositie, tot uitdrukking komend in de netto schuldquote, is gunstig. Dit betekent dat onze schuldenlast relatief beperkt is en dat wij goed aan onze verplichtingen van rente en aflossing kunnen voldoen. Neder-Betuwe gaat de komende jaren fors investeren hetgeen resulteert in een toename van het ratio netto schuldquote. Onze gezonde financiële positie blijkt ook uit een toename van onze solvabiliteitsratio als gevolg van groei van het eigen vermogen in verhouding tot het vreemd vermogen. Verder blijkt uit de ontwikkeling van het kengetal grondexploitatie dat door de verwachte afname van de boekwaarde van de gemeentelijke gronden de risico's voor het totaal van de begroting afnemen. Ook de structurele exploitatieruimte neemt toe. Als gevolg van het gevoerde beleid is onze begrotingspositie structureel beter op orde. In vergelijking met het landelijk gemiddelde is onze belastingcapaciteit volledig benut en biedt deze geen ruimte om tegenvallers op te vangen. Echter meerjarig neemt het geprognostiseerde begrotingssaldo, dat als buffer fungeert voor eventuele tegenvallers, toe. Ondanks de doorgevoerde OZB verlaging laat de prognose de komende jaren geen daling zien maar blijft op 17% boven het landelijk gemiddelde. Dit wordt veroorzaakt door de tarief toename van de afvalstoffenheffing voor de komende jaren.

Samengevat: deze kengetallen onderstrepen de positieve ontwikkeling van onze begrotingspositie die ook tot uitdrukking komt in het in deze paragraaf genoemde weerstandsratio van 2,1 aan het eind van de planperiode.